

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓWSTWA
I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH**

**ZAŁOŻENIA OSI PRIORYTETOWEJ 4
Programu Operacyjnego**

**„Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich
2007-2013”**

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD RYBACTWA

Oś priorytetowa 4 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013” ma przyczynić się do aktywizacji społeczności obszarów zależnych od rybactwa poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych z określonego obszaru do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw.

Oś priorytetowa 4 ma doprowadzić nie tylko do poprawy warunków życia na obszarach zależnych od rybactwa, która zostanie osiągnięta dzięki wdrażaniu projektów w ramach lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich (LSROR). Drugim, równie istotnym celem tej osi priorytetowej, jest rozwój inicjatyw i przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnych. Oś priorytetowa 4 ma zaktywizować ludność na obszarach zależnych od rybactwa do różnorodnych inicjatyw, przełamania lokalnych barier oraz zachęcić do współpracy w ramach wspólnych projektów. Szansą na osiągnięcie tego celu będą lokalne grupy rybackie (LGR) – podmioty zrzeszające przedstawicieli szeroko rozumianego sektora rybackiego, publicznego (gminy i inne podmioty publiczne) oraz przedstawicieli sektora społecznego (dobrowolne zrzeszenia działające na obszarach zależnych od rybactwa). Partnerzy z tych trzech sektorów, dzięki współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu LSROR, uzyskają doświadczenie, które powinno zapoczątkować w przyszłości.

Na wdrażanie osi priorytetowej 4 zostało przeznaczonych ponad 313 milionów euro. Stanowi to ok. 32% środków przeznaczonych na finansowanie całego Programu

GLÓWNYMI CELAMI OSI 4 SĄ:

- Zahamowanie zmniejszającego się znaczenia sektora rybackiego;
- Rekonwersja obszarów dotkniętych zmianami w sektorze;
- Poprawa jakości życia społeczności rybackich;
- Utrzymanie dobrobytu gospodarczego i społecznego obszarów zależnych głównie od rybactwa oraz podniesienie wartości dodanej produktów rybołówstwa i akwakultury.

JAK BĘDZIE REALIZOWANA OŚ PRIORYTETOWA 4?

Jednym z celów osi priorytetowej 4 PO RYBY jest aktywizacja społeczności zamieszkujących obszary zależne od rybactwa. W tym celu osiągnąć konieczne jest przełamanie barier lokalnych i zawodowych, niejednokrotnie bardzo silnie zakorzenionych w świadomości mieszkańców. Aby tego dokonać, należy zbudować szerokie porozumienie, które stanie się podstawą do utworzenia lokalnej grupy rybackiej (LGR), która przygotuje i będzie wdrażać lokalną strategię rozwoju obszarów rybackich (LSROR).

Budowanie partnerstwa lokalnego jest istotnym krokiem w realizacji celów tej osi priorytetowej. Podmioty zainteresowane korzystaniem ze środków finansowych tej osi powinny rozpocząć działania informacyjne i promocyjne (konferencje, spotkania itd.). Działania te powinny być skierowane do całej lokalnej społeczności, a nie ograniczać się jedynie do wąskiej grupy zawodowej. Przede wszystkim powinny wiazać się z

aktywizacją podmiotów związanych z rybactwem. Partnerstwo, które będzie podstawą dla powstania lokalnej grupy rybackiej opiera się na porozumieniu i współdziałaniu kilku grup: osób aktywnych w szeroko pojętym sektorze rybackim, podmiotów publicznych (przede wszystkim gmin) oraz różnych dobrowolnych zrzeszeń aktywnych na danym obszarze.

Nie ulega wątpliwości, że taka aktywizacja nie jest rzeczą prostą. Bardzo trudno przełamać mocno zakorzenione uprzedzenia czy niechęć do zaangażowania się w tego typu inicjatywy. Skuteczna aktywizacja lokalnych społeczności jest jednak kluczem do sukcesu.

Efektom budowania partnerstwa powinno być utworzenie stowarzyszenia działającego z zastrzeżeniem zmian przewidzianych w projektowanej ustawie o *wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego*), które będzie ubiegać się o status lokalnej grupy rybackiej. Wspomniane „zmodyfikowane” stowarzyszenie powinno być reprezentacją całej społeczności objętej zasięgiem jej działania. „Zmodyfikowane” stowarzyszenie, które chce wykorzystać środki osi priorytetowej 4, wdrażając utworzoną przez siebie LSROR nie może reprezentować zamkniętego i nielicznego środowiska. Im szersze jest jego „zaplecze”, im lepiej reprezentuje lokalne interesy, tym większe są jej szanse na to, że instytucja zarządzająca nada jej status LGR i podpisze z nią umowę na realizację LSROR.

Stowarzyszenia ubiegające się o status LGR, zgodnie z nazwą powinny pozostać jednak grupami „rybackimi”, czyli takimi, w których interesy sektora rybackiego pozostają najważniejszym spoiwem, czynnikiem integrującym.

Realizację osi 4 przedstawia poniższy schemat

Aktywizacja lokalnych społeczności: spotkania informacyjne, konferencje, budowanie

partnerstwa

Powstają „zmodyfikowane” stowarzyszenia, oparte na partnerstwie trójsektorowym
(sektor publiczny, społeczny i prywatny)

Stowarzyszenia przygotowują LSROR, biorąc pod uwagę wymogi określone w
projektowanym rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rybołówstwa

„Zmodyfikowane” stowarzyszenia z całego kraju biorą udział w konkursie na wybór LGR,
przeprowadzonym przez instytucję zarządzającą

Instytucja zarządzająca nadaje status lokalnej grupy rybackiej stowarzyszeniom, które w
konkursie uzyskały najwyższą liczbę punktów. W konkursie oceniany będzie w
szczególności skład stowarzyszenia oraz przygotowana przez stowarzyszenie LSROR.
Planuje się przeprowadzenie dwóch konkursów. Liczba grup, które zostaną wybrane w
konkursach jest ograniczona (łącznie ok. 30 LGR)

Wybrane LGR podpisują z Instytucją Zarządzającą umowę na realizację LSROR, w której
zostaje określona między innymi kwota, do wysokości której mogą być realizowane
operacje w ramach LSROR

LGR wdrażają LSROR. LGR będą mogły także realizować projekty związane z wsparciem
współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej z podobnymi grupami w innych
krajach i regionach

LOKALNE GRUPY RYBACKIE – WYKONAWCY OSI 4

Lokalna grupa rybacka jest podmiotem, który opracuje i będzie realizował LSROR. LGR
posiadać będzie osobowość prawną – będzie działać na podstawie ustawy *Prawo
o stowarzyszeniach*, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych
w projektowanej ustawie o *wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego
z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego*.

Do wyjątków tych należy zaliczyć następujące zapisy:

- **Członkami zwyczajnymi** takiego stowarzyszenia będą mogły zostać osoby prawne i osoby fizyczne;
- **Nadzór** nad takim stowarzyszeniem będzie należał do marszałka województwa;
- Stowarzyszenie takie **będzie mogło prowadzić działalność gospodarczą** służącą realizacji LSROR i w zakresie określonym w statucie;
- W strukturze takiego stowarzyszenia, prócz organów przewidzianych w ustawie *Prawo o stowarzyszeniach*, powinien funkcjonować **komitet, do którego wyłącznej właściwości będzie należał wybór operacji**, które mają być realizowane w ramach LSROR. Co najmniej połowę członków komitetu powinny stanowić podmioty reprezentujące sektor niepubliczny.

Stowarzyszenie ubiegające się o status LGR będzie zrzeszać członków reprezentujących trzy sektory:

- **sektor publiczny** (gminy, powiaty, uczelnie wyższe itp.);

- **sektor społeczny** (organizacje społeczno zawodowe rybaków, hodowców, ryb i przetwórców produktów rybnych, stowarzyszenia, fundacje i inne dobrowolne zrzeszenia podmiotów związanych z sektorem rybackim itp.);
- **sektor prywatny** (osoby fizyczne, przedsiębiorstwa itp.).

Takie „zmodyfikowane” stowarzyszenie powinno zrzeszać, co najmniej 15 członków, w tym, co najmniej jedną gminę. Członkostwo gmin związane jest z faktem, że LSROR będą realizowane na konkretnych obszarach. W ramach wdrażania przez lokalne grupy rybackie lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich można będzie realizować projekty tylko na obszarze tych gmin, które wchodzi w skład LGR.

Dlaczego LGR są takie ważne?

Rola lokalnych grup rybackich jest trudna do przecenienia. To do LGR będzie należała selekcja projektów, o dofinansowanie, których będą się ubiegać beneficjenci. LGR będzie wybierała te projekty, które jej zdaniem w najlepszym stopniu będą realizować LSROR, a zatem najlepiej wpłyną na rozwój danego obszaru pod kątem jego związku z sektorem rybackim. Opinia LGR jest tutaj decydująca. Wprawdzie planowane operacje będą później weryfikowane przez samorząd województwa, pełniący rolę instytucji pośredniczącej dla wdrażania osi priorytetowej 4 PO RYBY 2007 – 2013, ale będzie on dokonywał ich weryfikacji przede wszystkim pod kątem ich zgodności z prawem wspólnotowym i krajowym. Dzięki instrumentom przewidzianym w osi priorytetowej 4, to lokalne społeczności uzyskają realną możliwość decydowania o tym, co jest najważniejsze dla rozwoju konkretnego obszaru.

Gdzie mogą powstać LGR?

Pomoc w ramach osi 4 przeznaczona jest na rozwój obszarów zależnych od rybactwa. To na tych obszarach powinny powstawać i działać LGR. Obszary, na których potencjalnie mogłyby powstać LGR i na których mogłyby być realizowane LSROR przedstawia poniższa mapka. Ostatecznie jednak zasięg terytorialny LGR zależy będzie od samych zainteresowanych – podmiotów tworzących stowarzyszenia, ubiegające się o status LGR.

Mapa potencjalnych obszarów zależnych od rybactwa.

- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego oraz o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych
- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego oraz o dużej koncentracji (jeziorowej gospodarki rybackiej) i kłazewów przymorskich z udziałem stawów karpowych i/lub ostragowych
- Obszary przybrzeżne Morza Bałtyckiego o dużym znaczeniu rybołówstwa morskiego
- Obszary o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych
- Obszary o dużej koncentracji produkcji ryb łososiowatych i jeziorowej gospodarki rybackiej
- Obszary o dużej koncentracji jeziorowej gospodarki rybackiej
- Obszary o dużej koncentracji gospodarki karpowej
- Obszary o dużej koncentracji jeziorowej gospodarki rybackiej oraz gospodarki karpowej

Działalność rybacka w Polsce prowadzona jest głównie w województwach nadmorskich. Nie ulega wątpliwości, że te obszary są bardzo silnie związane z tym sektorem. Jednak nie są to jedyne tereny związane z działalnością rybacką. Obszary, w których prowadzone jest rybactwo śródlądowe, chów i hodowla ryb czy turystyka rybacka nie będą pozbawione możliwości ubiegania się o pomoc w ramach osi priorytetowej 4. Dlatego kluczowym dla wyboru stowarzyszenia, które otrzyma status LGR i będzie realizować LSROR powinien być nie tyle fakt geograficznego położenia, co raczej wpływ rybactwa na dany region. Stowarzyszenia, które lepiej taki związek wykażą oraz stworzą dobrą i spójną LSROR, uzyskają status LGR i zostaną wybrane do realizacji stworzonej przez siebie strategii.

Podstawowe kryteria wyboru LGR do realizacji LSROR:

- obszar objęty LSROR musi być spójny pod względem geograficznym, ekonomicznym i społecznym;
- całkowita liczba ludności zamieszkująca gminy wchodzące w skład stowarzyszenia ubiegającego się o status LGR powinna mieścić się w przedziale do 100 tys. mieszkańców;
- na danym obszarze prowadzona jest lub była tradycyjna działalność związana z sektorem rybackim;
- z sektorem rybackim związana jest duża część ludności;
- stowarzyszenie ubiegające się o status LGR przedstawiło LSROR, zawierającą trafną analizę lokalnych uwarunkowań oraz adekwatne do tych uwarunkowań pomysły dotyczące rozwoju całego obszaru. Operacje planowane w ramach realizacji LSROR mają charakter innowacyjny i zintegrowany.

Dokładne kryteria wyboru LGR zostaną zawarte w projektowanym rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rybołówstwa.

Wybór LGR do realizacji LSROR

Przewiduje się utworzenie docelowo ok. 30 lokalnych grup rybackich do realizacji LSROR. Wybór odbędzie się w dwóch konkursach.

Etap 1.

Najpóźniej 1 rok od oficjalnej akceptacji PO RYBY 2007-2013 przez Komisję Europejską. W drodze pierwszego konkursu wyłonionych zostanie około 12 lokalnych grup rybackich.

Etap 2.

Dwa lata od pierwszego konkursu wybrana zostanie pozostała liczba (około 18) lokalnych grup rybackich.

Stowarzyszenia ubiegające się o status LGR, które nie zostaną wybrane w pierwszym konkursie, będą mogły wystartować w drugim. Okres pomiędzy I a II etapem może zostać przez nie wykorzystany na ulepszenie LSROR.

Stowarzyszenia ubiegające się o status LGR, które nie zostały wybrane (w pierwszym lub drugim konkursie) będą mogły ubiegać się o zwrot kosztów związanych z opracowaniem LSROR, pod warunkiem, że otrzymają odpowiednie wysokie oceny w ramach wspomnianych konkursów.

LOKALNE STRATEGIE ROZWOJU OBSZARÓW RYBACKICH – GŁÓWNE NARZĘDZIA REALIZACJI OSI 4

LSROR jest dokumentem, który opracowuje stowarzyszenie ubiegające się o status lokalnej grupy rybackiej. Zawiera wizję rozwoju obszaru, na którym działać będzie LGR – czyli obszaru gmin, które są członkami stowarzyszenia ubiegającego się o status LGR - pod kątem jego związku z rybactwem. Dobra LSROR jest podstawą korzystania ze środków w ramach osi priorytetowej 4, dlatego w interesie każdego stowarzyszenia, które weźmie udział w konkursie na wybór LGR leży to, by była ona jak najlepsza. LSROR będą oceniane przez instytucję zarządzającą – tylko te stowarzyszenia, które opracują najlepiej ocenione strategie będą mogły je realizować.

LSROR jest także ważna dla każdego, który chce korzystać ze środków osi 4. Będzie podstawą, w ramach, której będą realizowane poszczególne operacje beneficjentów (np.: gmin, rybaków, hodowców, przetwórców, przedsiębiorców itd.). Operacje składane do LGR muszą być zgodne z tą strategią, albo – mówiąc ściślej – muszą ją realizować, wprowadzając w życie przewidziane tam cele. Ocena tej spójności należeć będzie do LGR, a dokładniej do specjalnego komitetu działającego w strukturze tej grupy.

Zakres LSROR:

- opis sektora rybackiego na obszarze objętym LSROR; wskazanie liczby osób aktualnie zatrudnionych w rybactwie, tradycji rybackich itd.;
- diagnoza problemów danego obszaru (analiza SWOT), w tym opis sytuacji ekonomicznej i społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem sektora rybackiego;
- wskazanie szczególnych warunków, definiujących dany obszar, uznany za zależny od rybactwa;
- opis LGR i jej członków;
- opis struktur decyzyjnych, kontrolnych oraz przepływów finansowych w ramach LGR;
- wskazanie zakresu działań do realizacji dla danego obszaru, z osi 4 PO RYBY 2007-2013 oraz planowane środki finansowe na ich realizację, dla każdego roku okresu programowania;
- opis kryteriów, według których będą oceniane operacje wdrażane w ramach LSROR
- wskazanie potencjalnych operacji, które mogłyby być zrealizowane w ramach LSROR;
- wskazanie czy dana grupa lub jej członkowie posiadają doświadczenie we wdrażaniu podobnych strategii (np. w ramach programu LEADER);

JAKIE OPERACJE BĘDZIE MOŻNA PRZEPROWADZIĆ W RAMACH WDRAŻANIA LSROR?

W ramach osi priorytetowej 4 realizowane mogą być różnorodne operacje, które wpisują się w LSROR. Celem tej osi ma być ograniczenie zmniejszenia się znaczenia sektora rybackiego, odbudowa obszarów dotkniętych zmianami w sektorze, poprawa jakości życia w społecznościach rybackich i dywersyfikacja zatrudnienia. Jak widać cele tej osi priorytetowej zostały określone bardzo szeroko, zatem w ramach realizacji LSROR będzie możliwe finansowanie różnorodnych operacji, które mają doprowadzić do poprawienia poziomu życia ludności zamieszkującej na obszarach objętych LSROR. Szczegółowe wymagania dotyczące operacji zostaną określone w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw rybołówstwa.

Operacje te mogą obejmować:

- Inwestycje zmierzające do wzmocnienia konkurencyjności obszarów, na których będzie realizowana LSROR,
- Restrukturyzację i reorientację działalności gospodarczej na danym obszarze, propagowanie ekoturystyki,
- Inwestycje zmierzające do zróżnicowania zatrudnienia na obszarze objętym realizacją LSROR w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza sektorem rybackim,
- Inwestycje zmierzające do podniesienia wartości produktów rybackich,

- Wspieranie infrastruktury turystycznej i związanej z drobnym rybactwem oraz usług na rzecz małych społeczności rybackich,
- Inwestycje ukierunkowane na ochronę środowiska, w celu utrzymania atrakcyjności obszaru objętego realizacją LSROR,
- Inwestycje mające na celu regenerację i rozwój miejscowości, gdzie prowadzi się działalność należącą do sektora rybackiego,
- Inwestycje zmierzające do przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybackiego w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej lub przemysłowej,
- Promowanie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej pomiędzy poszczególnymi LGR,
- Nabywanie umiejętności i ułatwienie opracowania oraz realizacji LSROR.

W ramach wdrażania LSROR możliwe jest wykorzystanie współfinansowania z niektórych innych środków z osi priorytetowych 1, 2 i 3 zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Operacje te nie mogą jednak dotyczyć trwałego lub tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. Do wsparcia udzielanego dla operacji odpowiadającym środkom z osi 1, 2 i 3 zastosowane mają warunki i stawki udziału na operacje określone dla tych osi.

JAK BĘDZIE WYGLAŁAĆ WDRAŻANIE LSROR PRZEZ LGR?

Wdrażanie LSROR przedstawia poniższy schemat:

Beneficjenci (podmioty działające na terenie objętym LSROR i chcące zrealizować na nim określone operacje) zgłaszają projekt swojej operacji do LGR wybranej w konkursie przez Instytucję Zarządzającą

LGR ocenia projektowaną operację pod kątem jej zgodności z LSROR.

Po pozytywnej weryfikacji, LGR przekazuje projekt operacji do samorządu wojewódzkiego, który weryfikuje operację pod względem jej zgodności z prawodawstwem krajowym i wspólnotowym.

Po pozytywnej ocenie samorząd województwa podpisuje umowę z beneficjentem.

Beneficjent realizuje operację.

Samorząd województwa przeprowadza kontrolę dotyczącą realizacji operacji.

Po pozytywnej kontroli realizacji operacji, której dotyczyła umowa, samorząd województwa przekazuje do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wniosek o płatność.

ROLA INSTYTUCJI POŚREDNICZĄCEJ (SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA)

Samorząd województwa będzie odgrywał istotną rolę w związku z wdrażaniem osi 4 PO RYBY 2007-2013. Lokalne grupy rybackie będą objęte nadzorem marszałka – nadzór ten będzie obejmował te instrumenty, które są przewidziane w ustawie *Prawo o stowarzyszeniach*. Urzędy marszałkowskie będą również brały udział w weryfikacji projektów operacji, przesłanych im przez LGR. W wypadku, gdyby lokalna grupa rybacka działała na terenie więcej niż jednego województwa, właściwy będzie ten samorząd wojewódzki, na terenie, którego znajdować się będzie siedziba LGR. Ważnym zadaniem samorządu województwa jest również prowadzenie działalności informacyjnej i promocyjnej poświęconej osi priorytetowej 4.

Środki na sfinansowanie struktur administracyjnych, powstałych w celu wdrażania osi priorytetowej 4 oraz na realizację przekazanych zadań pochodzić będą w całości z pomocy technicznej PO RYBY 2007-2013. W związku z pełnieniem przez samorząd województwa roli instytucji pośredniczącej, przewiduje się utworzenie w 2009 roku 30 etatów finansowanych ze środków pomocy technicznej Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013”.

OŚ PRIORYTETOWA 4 PO RYBY 2007-2013 A PODEJŚCIE LEADER W RAMACH PROW 2007-2013.

Cele omawianej osi 4 PO RYBY 2007 - 2013 są zbliżone do tych, jakie zakłada oś 4 LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013. Dlatego, z jednej strony istotne będzie wykorzystanie doświadczenia lokalnych grup działania działających w ramach wspomnianego programu. Z drugiej zaś, konieczne jest wyraźne określenie linii demarkacyjnej między programami. Lokalne grupy działania będą mogły ubiegać się o status lokalnych grup rybackich, o ile spełnią wszystkie wymagania prawne przewidziane dla lokalnych grup rybackich w szczególności dotyczące formy prawnej oraz funkcjonowania komitetu, którego zadaniem będzie wybór operacji w ramach wdrażania lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich. Wynika to z odmiennej specyfiki obu programów. Oś priorytetowa 4 PO RYBY 2007 – 2013 adresowana jest do społeczności rybackich, tymczasem LEADER związany jest z rozwojem obszarów wiejskich.